

Jakovljevi zavjeti (Post 28,20–22)

dijaloškom, nego u opisnom obliku u trećem licu.

Pažljiv će čitatelj odmah zamijetiti kako prvi biblijski zavjet, zavjet koji praotac Jakov nakon sudbonosnoga sna polaže, ima neobičan izgled: »Ako Bog ostane sa mnom i ušćuva me na ovom putu kojim idem, dade mi kruha da jedem i odijela da se oblačim, te se zdravo vratim kući svoga oca, *Jahve*– Gospodin bit će moj Bog« (Post 28,20.21). U čas kad izriče ove riječi Jakov još nije s Bogom »na ti«, svoj zavjet ne izriče u

Neposredan praotac Božjega naroda, otac Izraelovih plemena, polaže *prvi zavjet* na koji nailazimo listamo li Sveto pismo od početka. Tako se na začecima povijesti svetopisamskoga naroda nalazi jedan važan zavjet. Poznajemo okolnosti. Nakon što mu se Bog u noći kroz san objavio (Post 28,12–15) Jakov idućega jutra rano ustaje, pomazuje spomen-stup – kamen s uzglavlja – i polaže svoj zavjet (28,18–22).

On zavjet polaže u trenutku kad istom kreće na svoj samostalan put. I nije taj pokret razborita junačka odluka odrasla mladića, nego bijeg od kajinovskih bratoubilačkih nakana brata Ezava: »Ubit ću svoga brata« – govori Ezav (Post 27,41). Jakov polaže zavjet kad mu je sunce zašlo (Post 28,11).

Jakovu u takvu stanju, bjeguncu bez doma i obitelji, na putu u tuđinu, Bog pristupa da ga spasi. Poredak je dobar. Najprije se Bog objavljuje Jakovu i iznosi svoje nacрте (Post 28,13–15). Na početku stoji Božja inicijativa, inače bi zavjetovanje moglo biti problematično još i više nego što jest. Ključan je to trenutak u kojem se Jakov prvi put susreće s Bogom. Gospodin mu prilazi u onom dijelu našega ljudskoga iskustva gdje pretvaranje, trgovanje, laž, gluma i izgovori ne vrijede. Dok spavamo naša duša govori kako joj je, osjećaji pokazuju svoje pravo lice, osjećamo kakvi smo – otvaramo karte. *U snu* Bog dira Jakova u srce i ulazi u njegovu dušu. Nije samo pobožna izreka da »Gospodin svojima u snu daje« (Ps 127,2).

Nekoliko stupnjeva u Jakovljevoj reakciji dovodi do zavjeta. Ponajprije tu je njegov *intenzivan religiozni doživljaj*. Očito još u noći budi se iz sna ispunjen strahopoštovanjem, prodrman, ne daleko od paničnoga napadaja. Na javi, svjesno on će ustvrditi da je sam Gospodin na tom mjestu (»יהוה se nalazi na ovom mjestu!« Post 28,16). Sada je to, očito, spoznao. Prodornost njegova religioznoga iskustva zorno predočuje hiperboličan osjećaj da se nalazi u domu Božjemu i pred vratima neba, tj. u *sudištu* nebeskoga grada (28,17). Gradska *vrata* naime kao prostor okupljanja u Starom zavjetu označuju mjesto javnoga procesa i suda.

Je li Jakov ponovno zaspao Biblija ne bilježi. Svakako nov je stupanj iduće *jutro* (28,18) sa svojim višestrukim bogoslužnim činom koji će dovesti do perspektivnoga dovršetka. Jakov postavlja spomen-kamen i daje ime mjestu u skladu sa svojim doživljajima. Potom polaže svoj zavjet (28,20–22). Sama formula zavjeta vrlo je problematična. Jakov zapravo otvoreno postavlja uvjete Bogu. Niže svoje zahtjeve kojim traži potvrdu iskustvom, želi dokaze Božje dobrote i naklonosti. Traži kruha, ruha i siguran put. Želi Božju prisutnost, da mu bude čuvar-zaštitar na njegovim putešestvijama, želi jelo i odijelo, želi sretan povratak kući, odakle je pobjegao. Pogodba je to – pogađanje, *do ut des*, – a ne zavjet. Izvorni trgovac Jakov još uvelike živi!

Ali osnovno opredjeljenje na koje smjera, obveza i predanje na koje se sprema, divni su. Bit će on *moj Bog*, zavjetuje se Jakov i tako prvi put u Svetom pismu spominje tu međusobnu pripadnost, tu odlučujuću vezu koja će prerasti u *formulu saveza* i obilježiti svu dalju povijest spasenja. Ti si moj, pripadaš mi!

Bog progovara o njegovu djedu i ocu, i o zemlji (Post 28,13). Jakova zanima jelo i odijelo za njega samoga. Božji pogled širokogrudno se proteže na sve četiri strane svijeta (28,14), Jakov misli na svoj put. Dvapat Bog najavljuje potomstvo (28,13.14), a Jakov za sada nije kadar doli misliti na vlastitu egzistenciju i tjeskobno se brinuti što će jesti, u što li se odjenuti.

Jakov ne uzima u svoj zavjet ono što i mi tako lako previdimo, a to je Božja najava Abrahamu koju Bog vjerno drži i pri kojoj, eto, ostaje. »U tebi će se blagoslivljati sve obitelji tla zemaljskoga« (28,14 usp. 12,3) iste su riječi koje je već Abraham slušao. To je globalno poslanje koje Bog sada Jakovu namjenjuje i on to kao da je prečuo i nije registrirao u svom individualističkom zavjetu.

Gospodin se sa svoje strane nije usprotivio Jakovljevu zavjetu. Ne proturječi Jakovljevoj metodi zavjetovanja i njegovoj formuli zavjeta. Na taj način prihvaća njegove uvjete, prihvaća pogodbu. Uostalom, kad Jakov zahtjeva i postavlja uvjet: »Ako Bog bude sa mnom« (Post 28,21), to je vrlo precizna jeka – i prihvaćanje – onoga što je Bog unaprijed najavio i obećao: »Evo, ja sam s tobom« (r. 15). Dio Božje najave o *čuvanju* na putu i o *povratku* zacijelo je dobro čuo jer usvaja i jedno i drugo (שמר *šāmár* – čuvati r. 15.20; שוב *šúb* – vratiti r. 15.21)

Završetak Jakovljeva govora otkriva napokon lijepu novost jer su to prve riječi koje će doista Bogu uputiti; smijemo reći Jakovljeva prva molitva (Post 28,22b). To je molitva predanja i velikodušnosti. Jakov obećava što će Bogu dati. Odvažio se i zbližio, i sada kaže »ti« (»ti ćeš davati«, »za tebe ću odvajati desetinu« 28,22). Osim toga sada, na kraju svoga zavjetovanja, pokazuje ipak i važnu, dragocjenu otvorenost i širinu za najavljene Božje nakane s njime jer spominje »sve ono što ćeš mi dati« (28,22). Biti s Bogom »na ti« i imati spremnost primiti sve što nam on daje, velika je stvar.

Moj veliki san

Kada mi je nebo bilo blizu?

Kakve uvjete ja postavljam Gospodinu?

Koji su međuljudski odnosi kod mene nesređeni?

Molitva s praocem Jakovom kad je položio zavjet

O Gospodine, Spasitelju iz nevolje moje, dopusti mi da pred tobom smirim dušu svoju i da je posve otvorim tvojoj milosti. Sve u meni neka zašuti da ti možeš svoje nakane reći. Znaš koliko puta htjedoh svojim silama do spasenja, lukavim kupovanjem ljubavi. Laž mi je prekrila lice, moje su ruke i moje riječi rastrgale nježne niti zajednice u kojoj živim. Bože moj, svojim metodama, svojim uskogrudnim nacrtima ne mogu. Stoga te molim oprosti mi grijehe i nahrani moje oči širinom svoje ljubavi, pokaži mi sve što ti želiš. Pa neka do u dubinu uzdrhti duša moja i osjeti svu svoju neznatnost jer ti si jedini božanskoga štovanja vrijedan. Tebi Gospodine povjeravam na brigu svoje tijelo i svoju dušu. Kruh moj svagdanji daj mi danas! Tebe molim budi sa mnom, čuvaj me na mojem putu! Daruj mi svoj mir da sretno prispijem u kuću Očevu. Ponizno molim, pokaži mi danas da si me primio, da pripadam tebi. Pokaži mi da si se ti sam htio vezati uz mene, da si do kraja moj.